Súd:	Okresný súd Humenné
Spisová značka:	11C/351/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu:	8315210808
Dátum vydania rozhodnutia:	06. 09. 2018
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ:	JUDr. Jana Tomášová
ECLI:	ECLI:SK:OSHE:2018:8315210808.6

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Humenné sudkyňou JUDr. Janou Tomášovou v právnej veci žalobcov: 1. Y. H., nar. XX.XX.XXXX, 2. Y. H., nar. XX.XX.XXXX, obaja žalobcovia bytom XXX XX V. Č.. XX, žalobkyňa v 1. rade zastúpená JUDr. Jánom Holotom advokátom, AK Komenského 2791/35, 069 01 Snina, proti žalovanej: R. H., nar. XX.XX.XXXX, bytom Q. XXX/XX, XXX XX L., zastúpenej JUDr. Janou Šepeľovou, advokátkou, AK Štefánikova 17, 066 01 Humenné, o náhradu nemajetkovej ujmy, takto

r o z h o d o l :

Žalovaná je povinná zaplatiť titulom nemajetkovej ujmy žalobcovi v 1. rade sumu 15 000,- eur a žalobkyni v 2. rade sumu 15 000,- eur, a to všetko v lehote 3 mesiacov od právoplatnosti tohto rozsudku.

Žalobu vo zvyšnej časti zamieta.

Žalobcovi v 1. a 2. rade náhradu trov konania nepriznáva.

o d ô v o d n e n i e :

1. Žalobcovia sa žalobou podanou na tunajšom súde dňa 2.9.2015 voči žalovanej domáhali vydania rozhodnutia, ktorým by súd uložil žalovanej zaplatiť im titulom nemajetkovej ujmy každému z nich sumu 30 000,- eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Podanie žaloby odôvodnili tým, že rozsudkom Okresného súdu Humenné sp. zn. 2T/145/2013 zo dňa 20.02.2014 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6To/33/2014 bola žalovaná uznaná vinnou zo spáchania prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 Trestného zákona. Predmetom odsúdenia bola skutočnosť, že žalovaná dňa 17.04.2013 v čase o 16.48 hod. viedla motorové vozidlo Š. S., ev. č. L.-XXXAS po ceste 1/74 v km 32,90 na ulici L. U. L. v smere na obec L., ktorého vedeniu a situácii v cestnej premávke nevenovala náležitú pozornosť a vozidlo pri odbočovaní vľavo prešlo k pravej krajnici a odtiaľ vykonávalo odbočovací manéver doľava k firme F., pričom po prejdení do ľavého protismerného jazdného pruhu došlo k zrážke ľavou časťou jej vozidla s motocyklom zn. P. ev. č. L.-XXXAB, ktoré viedol vodič Y. H., ktorý v danom čase predbiehal na ulici L. U. L. v ľavom jazdnom pruhu taktiež v smere na obec L. vozidlo Š. C., ktoré jazdilo za motorovým vozidlom Š. S.Z.K., kde následkom tejto zrážky vodič Y. H. utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol. Za to bol uložený žalovanej trest odňatia slobody v trvaní 8 mesiacov s podmienečným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu v trvaní 16 mesiacov. Zároveň jej bol uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidla všetkých druhov na dobu 1 roka. Žalovaní boli s nárokom na náhradu škody odkázaní na konanie vo veciach občianskoprávnych.

U oboch žalobcov došlo smrťou ich syna k neoprávnenému zásahu do ich práva na ochranu osobnosti v zmysle § 11 Občianskeho zákonníka, a to práva na súkromie garantované aj Ústavou SR a Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Súčasťou tohto práva je aj právo na rodinný život, ktoré zahŕňa vzťahy medzi blízkymi príbuznými, ktorými obaja žalobcovia voči nebohému nesporne sú. Úmrtím syna žalobcovia utrpeli absolútnu a nezvratnú deštrukciu všetkých vybudovaných väzieb medzi

rodičmi a synom. V konkrétnom prípade išlo o mimoriadne významný, veľmi hlboký a nenapraviteľný zásah. Žalobcovia a ich syn tvorili plnohodnotne fungujúcu rodinu s dobre vyvinutými sociálnymi a citovými väzbami, bez akýchkoľvek patologických čŕt. Jeho úmrtím utrpeli nenahraditeľnú stratu, nakoľko ich syn aj napriek tomu, že bol ženatý a staral sa o svoje maloleté dieťa, sa významným spôsobom podieľal aj na uspokojovaní ich potrieb, pomáhal im, staral sa o nich a bolo medzi nimi vytvorené reálne intenzívne citové puto. Dôkazom je aj to, že mali spoločný trvalý pobyt a veľmi často pobýval nielen v V. s manželkou a dcérkou, ale práve v domácnosti žalobcov. Tu si realizoval všetky svoje práva a povinnosti viažuce sa k trvalému pobytu a krátko pred úmrtím oficiálne požiadal o vznik živnostenského oprávnenia. Jeho stratou im vznikla neodčiniteľná ujma postihujúca vzťah rodiča a dieťaťa, v súčasnosti o to viac, že žalobca v 1. rade trpí nevyliečiteľným ochorením. Miera starostlivosti o žalobcov v budúcnosti sa zo strany deti podstatnou mierou znížila.

2. Žalovaná s podanou žalobou nesúhlasila, namietala nedostatok jej pasívnej vecnej legitimácie a žiadala ju zamietnuť v celom rozsahu.

3. Súd sa oboznámil so žalobou a jej prílohami, pripojeným trestným spisom sp. zn. 2T/145/2013, písomným vyjadrením žalovanej, výpoveďami strán sporu a svedka, prednesom právnej zástupkyne žalovanej a zistil nasledovný skutkový stav veci:

4. Rozsudkom tunajšieho súdu č.k. 2T/145/2013-268 zo dňa 20.2.2014 bola žalovaná uznaná vinnou zo spáchania prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 Trestného poriadku a bol jej uložený trest odňatia slobody v trvaní 8 mesiacov s podmienečným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu v trvaní 16 mesiacov, zároveň jej bol uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov po dobu 1 roka a podľa § 288 ods. 1 Trestného poriadku boli obaja žalobcovia odkázaní s nárokom na náhradu škody na konanie vo veciach občianskoprávnych. Žalovaná bola odsúdená na tom skutkovom základe, že dňa 17.04.2013 v čase o 16.48 hod. viedla motorové vozidlo Š. S. ev. č. L.-XXXAS po ceste 1/74 v km 32,90 na ulici L. U. L. v smere na obec L., ktorého vedeniu a situácii v cestnej premávke nevenovala náležitú pozornosť, s vozidlom pri odbočovaní vľavo prešla k pravej krajnici a odtiaľ vykonávala odbočovaní manéver doľava k firme F., pričom po prejdení do ľavého protismerového jazdného pruhu došlo k zrážke ľavou časťou jej vozidla s motocyklom zn. P., ev. č. L.-XXXAB, ktoré viedol vodič Y. H., ktorý v danom čase predbiehal na ulici L. U. L. v ľavom jazdnom pruhu taktiež v smere na obec L. vozidlo Š. C., ktoré jazdilo za motorovým vozidlom Š. S., kde následkom tejto zrážky vodič Y. H. utrpel zranenia, ktorým na mieste podľahol. Toto rozhodnutie bolo potvrdené rozsudkom Krajského súdu v Prešove č.k. 6To/33/2014-297 zo dňa 27.11.2014.

5. Žalovaná v písomnom vyjadrení doručenom súdu dňa 03.12.2015 vo veci uviedla, že nárok uplatnený v tomto konaní žalobcovi neuznáva. Žalobcovia svoj nárok o náhradu nemajetkovej ujmy opreli o ustanovenie § 11 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti ako aj súkromia svojho mena a prejav osobnej povahy. Žalobcovia v žalobe uviedli, že do práva o ochranu osobnosti patrí právo aj na rodinný život. Podľa § 15 Občianskeho zákonníka po smrti fyzickej osoby patrí uplatňovať právo na ochranu jeho osobnosti manželovi a deťom a ak ich niet jeho rodičom. Právo na ochranu osobnosti je právom nemajetkovej povahy rýdzo osobnej povahy. Zaniká smrťou fyzickej osoby a neprechádza smrťou na jej dedičov a nestáva sa predmetom dedenia. Iba za splnenia predpokladov uvedených v ustanovení § 15 Občianskeho zákonníka môžu právo na ochranu osobnosti po zomrelej fyzickej osobe uplatňovať osoby uvedené v tomto ustanovení. Je nepochybné, že do práva na ochranu osobnosti patrí aj právo na rodinný život. Právo na rodinný život však nemožno vykladať neobmedzene rozširujúco. Nebohý syn žalobcov v čase svojej smrti bol ženatý a spoločne s manželkou a maloletým dieťaťom tvorili rodinu v užšom slova zmysle. Jedine rodina nebohého v užšom zmysle používa ochranu v zmysle ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka. Je preto toho názoru, že žalobcovia nie sú aktívne legitimovaní na podanie takejto žaloby, na podanie ktorej je v zmysle § 15 Občianskeho zákonníka aktívne legitimovaná manželka a deti, preto žalobu z uvedeného dôvodu navrhuje zamietnuť. Aj v prípade, ak by podľa názoru súdu žalobcovia boli aktívne legitimovaní poukazuje na tú skutočnosť, že v čase spôsobenia dopravnej nehody, následkom ktorej došlo k smrti syna žalobcov mala s vedľajším účastníkom konania obchodnou spoločnosťou E. - L. T. platne a účinne uzatvorenú zmluvu č. XXXXXXXXXX o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá sa vzťahuje aj na škody spôsobené na zdraví alebo smrťou.

6. Svedkyňa E. H. vo svojej výpovedi uviedla, že so synom žalobcov sa poznali už od 16 rokov, kde spolu aj chodili, následne sa aj zobrali, pričom jeho vzťah k rodičom bol stále dobrý a takisto aj vzťah rodičov k jej zomrelému manželovi bol veľmi dobrý. Počas štúdia jej zomrelého manžela na vysokej škole otehotnela, kde následne aj riešili otázku tú, že sa presťahovali do V., začali spolu fungovať ako rodina, tak v tomto smere poukázala, že nakoľko nemali dostatok finančných prostriedkov, nakoľko boli mladá rodina, tak im výrazne pomáhali práve žalobcovia, teda rodičia jej zomrelého manžela, s tým, že aj byt, v ktorom v V. bývali práve zabezpečili jej svokrovci. Nakoľko aj ona je z dediny V., tak s manželom sa stále vracali do svojej rodnej dediny s tým, že jej zomrelý manžel pomáhal svojim rodičom ohľadom domu a ohľadom vinice, nakoľko sú vlastníkmi veľkej vinice s tým, že aj byt, ktorý bol zabezpečený zo strany svokrovcov v V., tak bol zabezpečený aj za tým účelom, že jej manžel sa prisľúbil, že pomôže svojim rodičom v prípade staroby a ich dochovania. Puto medzi jej zomrelým manželom a jeho rodičmi bolo silné a bolo trvácne. Prekonali vo svojej rodine ťažkú chorobu, a to onkologické ochorenie jej malej dcérky, keď mala ešte rok a vie pochopiť aj vzťah alebo stav ako sa to prenesie vo vzťahu matky k dieťaťu, podľa jej názoru smrť vlastného dieťaťa, keď rodič dieťa prežije je najväčšou bolesťou práve pre tých rodičov a práve pre matku. Pokiaľ sa jedná o žalobcu, tak tento zhruba rok po smrti svojho syna sa stal takisto onkologickým pacientom. Poukázala na to, že aj keď chodila s malou do Prahy, tak pán lekár jej povedal, že toto onkologické ochorenie je spôsobené aj stresom, čiže podľa jej vedomia aj to, že jej svokor má takúto diagnózu, je spôsobené práve stratou jeho syna. Aj svokra doposiaľ sa nevyrovnala so smrťou svojho syna, stále je na liekoch na utlmenie. Smrť jej manžela zasiahla aj do práce na vinici, ktorú vlastnia žalobcovia. Jej manžel bol mladý, bol vitálny, kde výrazne im v tomto smere pomáhal a po jeho smrti vzhľadom aj na stav svokrovcov, títo to už nezvládajú a v tomto smere tá vinica nie je už vôbec obhospodarovaná, čiže už na nej ani nepracujú. Smrťou syna žalobcov sa podľa jej názoru žalobcom zrútil svet. Keby nemal zomrelý syn potomka, a to ich dcéru, tak nevie ako by to oni vôbec obidvaja zvládli. Vnučka žalobcov drží pri živote.

7. Žalobca v 1. rade vo svojej výpovedi uviedol, že pokiaľ sa jedná o vzťah k zomrelému synovi tak tento bol stále dobrý, bral ho všade so sebou, mal záujem jeho syn o chlapské práce, pracoval s ním na poli, v záhrade, vo vinice. Vo všetkom sa mohol na svojho syna spoľahnúť, syn neklamal, za XX rokov sa s ním ani raz nehádal. Stále mu pomáhal, pričom vzhľadom na svoj vek bol už na jeho pomoc aj odkázaný. Bol to veľký dobráčisko. Keď sa jeho syn oženil a mali dieťa, tak toto dieťa malo zdravotné problémy a muselo byť operované aj v Prahe. V tomto smere im vtedy veľmi pomohli, alebo teda svojmu synovi a neveste, kde z ich strany bol predaný rodičovský dom, bolo kúpené auto synovi, a to za tým účelom, aby mohli vlastne zabezpečiť liečbu tomuto dieťaťu. V tom čase, nakoľko aj synovi rodičovský dom prirástol k srdcu, mu syn povedal, že bude zarábať, a keď zarobí finančné prostriedky, tak naspäť tento rodičovský dom aj kúpi. Pokiaľ sa jedná o obdobie po smrti syna, tak uviedol, že syn mu chýba, bola to jeho pomoci, na ktorú sa spoliehal, nedokáže rozmýšľať o ničom inom, myslí iba na smrť svojho syna a pokiaľ sa jedná o práce v domácnosti, tak robí iba tie práce, ktoré sú nevyhnutné, nakoľko on už nestačí, nevládze a v tomto smere sa chcel spoliehať na svojho syna, ktorý mu do svojej smrti vo všetkom pomáhal. Cintorín je oproti domu kde bývajú, kde každý deň na svojho syna myslí, kde každý deň na tento cintorín sa pozerá a odkedy bol syn pochovaný na jeho hrobe ani sviečka ešte nezhasla. Nemôže prestať myslieť na svojho syna a vzhľadom aj na uvedené nemôže myslieť na iné veci.
V ďalšom uviedol, že syn pred smrťou podľa potreby býval u nich a v V., pričom trvalý pobyt má stále u nich doma. Pokiaľ sa jedná o to ako často chodil domov, tak to bolo podľa potreby, raz bol u nich týždeň, raz bol 2 krát do týždňa, raz bol 1 krát do týždňa a toto všetko vyvstalo zo situácie a podľa potreby tak ako oni to potrebovali. Syn pracoval v L. v nemocnici, ale následne zo zamestnania vystúpil a to práve z dôvodu zdravotných problémov dcéry, kde táto bola ošetrovaná, operovaná v Prahe, kde potreboval, aby bol pri nej prítomný v čase, keď sa v nemocnici zdržiavala.

8. Žalobkyňa v 2. rade vo svojej výpovedi uviedla, že pokiaľ sa jedná o jej vzťah zo zomrelým synom, tak tento bol výnimočný. Možno bol lepší vzťah ako niekto má so svojimi vlastnými dcérami. Za jeho života sa s ňou o všetkom radil, dokonca sa s ňou radil o tom, že či sa má oženiť a či si má zobrať už vtedajšiu nevestu za svoju manželku. Syn bol múdry, medicínu neskončil, pretože tam boli nejaké problémy, skončil fyzioterapiu, ale práve v roku, keď zomrel si podal aj prihlášku na ďalšie štúdium, kde sa chcel venovať zubnému lekárstvu. Pred smrťou boli so synom stále v kontakte. Po smrti syna sa jej život úplne zmenil. Prestala mať chuť do života. Stále chodí na cintorín, kde je hrob syna, pričom tento cintorín je oproti domu, pričom aj miesto vyberali tak, aby na tento pomník stále videli. Na tomto pomníku stále horí sviečka. Z izby syna si urobili spálňu, kde v tejto spálni má stále jeho prilbu aj s kuklou, kde táto jej stále jeho pripomína. Užívajú aj auto, ktoré bolo vo vlastníctve syna, kde pokiaľ ona v tomto aute

šoféruje tak stále sa so synom rozpráva o veciach, ktoré spolu preberali a vtedy, keď šoféruje v aute, v tomto aute sa cíti dobre a má za to, že ako keby bola pri tom synovi bližšie. Nezvládala ani psychicky danú situáciu. Jej ošetrujúca lekárka p. Y.. Č. z toho dôvodu jej predpísala aj liek na upokojenie a to Xanax, tento brala zhruba 2 - 3 roky. V súčasnosti už ho neberie.

V ďalšom uviedla, že syn bol zamestnaný v L. v nemocnici na fyzioterapeutickom oddelení. Vzhľadom na to, že následne ich vnučka mala zdravotné problémy a syn musel často cestovať do Prahy, tak v nemocnici mu povedali, že nebudú mu vychádzať v ústrety tým, že mu budú poskytovať voľno a z toho dôvodu preto zamestnanie ukončil. Potom pracoval podľa jej vedomostí na dohodu v nejakej firme, kde vozil ženy, ktoré chodili za prácou do Rakúska, a to 2 krát alebo 3 krát do týždňa podľa toho ako mu to umožňoval stav jeho dcéry, pričom tieto ženy vozil do Bratislavy, kde následne na sídle tejto spoločnosti počkal a späť viezol ženy, ktoré sa vracali z Rakúska.

9. Žalovaná vo svojej výpovedi uviedla, že samotná nehoda ponechala aj na nej dôsledky, 3 mesiace bola po nehode na liekoch, prežila stres, pri živote ju v tom čase držali iba jej deti, musela byť na maródke, prišla teda o svoj príjem v tom čase. Aj jej manžel ako živnostník mal príjem, ktorý nebol pravidelne v rovnakej výške, teda aj oni na tom neboli veľmi finančne dobre. Poukázala na to, že to čo sa stalo je jej veľmi ľúto. V čase dopravnej nehody jej dcéra bola prepustená z nemocnice z dôvodu toho, že bola operovaná na žlčník. V tom čase aj ona bola prepustená z nemocnice, manžel prišiel po 12 hodinovej šichte domov, čiže aj oni v tom čase boli v strese a nevedeli reagovať možno patrične tak ako by mali, tento stav však žalobcov nezaujímal. Pokiaľ sa jedná o stav jej dcéry, tak v dôsledku toho stresu, ktorý vtedy prežila začala sa v noci pomočovať, pričom poukazuje na to, že ten stav pretrváva aj v súčasnosti.

Následne uviedla, že sa nielen za dcéru, ale aj za nevestu žalobcov modlila a za to, aby dcéra nevesty daný stav prežila. Celý stav mrzí, jedno, čo ľutuje je to, že nenabrala odvahu, aby išla za žalobcami a aby si to s nimi vyjasnila a aby sa im ospravedlnila. Každý rok za zomrelého syna žalobcov je aj slúžená omša, a to v nemocničnej kaplnke v L., kde na túto podnet dáva samotná žalovaná.

Za účelom preukázania týchto skutočností právna zástupkyňa žalovanej do spisu doložila lekársku správu Y.. E. T. zo dňa 22.04.2013, kde na vyšetrení u tohto doktora bola p. R. H., nar. XX.XX.XXXX, kde diagnóza je určená adaptačná porucha s depresiou (F43.2) depresívna porucha ťažká (F32.2), ordinované podaný Apaurin, Prothiaden, Xanax a kontrola po dobratí liekov, pri zhoršení ihneď.

Podľa predloženého dokladu z Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie zo dňa 26.06.2018, z ktorého vyplýva, že dňa 28.3. sa R. H. (dcéra) zúčastnila psychologického vyšetrenia.

Zo správy chirurgického oddelenia Nemocnice L., s.r.o. prepúšťacia správa zo dňa 17.04.2013 vyplýva, že pacientka H. R. bola prijatá ako účastníčka dopravnej nehody na ošetrenie, pri príjme výrazná cefalea, vertigo, nauzea, má amnéziu na úraz, vyšetreniami vylúčené intrakraniálne krvácanie, resp. iná trauma. Po liečbe sa stav postupne upravuje, cafalea a vertigo ustupujú. Afebrilná, stabilizovaná v dobrom stave prepustená do domáceho liečenia. L. 20.04.2013, hospitalizácia bola od 17.04.2013.

Zo správy Nemocnice L., s.r.o. zo dňa 3.5.2013 vystavenej p. Y.. Č. vyplýva, že H. R. sa dostavila na ošetrenie pre bolesti v dolnej časti chrbta, kde diagnóza bola stanovená St.p. po úraze hlavy, anamnéza svedčí pre commotio cerebri 4/13, neurotopicky v norme, t.č. poúrazový VAS cervikálny a lumbosakrálny. Doporučuje sa vert. režim, liečba ako zavedená, postupne Aflamil podľa stavu vysadzovať, kontrola podľa potreby.

10. Právna zástupkyňa žalovanej vo svojej záverečnej reči uviedla, že namieta pasívnu vecnú legitimáciu samotnej žalovanej, má za to, že v tomto konaní je pasívne vecne legitimovanou spoločnosť E., v ktorej mala žalovaná uzatvorenú zmluvu o povinnom poistení motorových vozidiel a vlastne z povinného poistenia motorových vozidiel by táto nemajetková ujma mala byť uhradená. V prípade, ak by súd žalobe vyhovel, tak žiada, aby súd prihliadal na to, že nemajetková ujma alebo jej priznanie má mať satisfakčnú funkciu a priznaná nemajetková ujma má byť primeraná. V ďalšom pokiaľ sa jedná o výšku nemajetkovej ujmy požiadala, aby súd bral v úvahu jednak závažnosť ujmy, jednak okolností, za ktorých k ujme došlo a takisto, aby prihliadal k spoluzavineniu samotného zomrelého na tejto dopravnej nehode. Takisto žiada, aby súd prihliadal na majetkové pomery samotnej žalovanej, kde poukazuje na to, že žalovaná je zamestnaná v spoločnosti Autotex, kde poberá minimálnu mzdu, jej manžel je živnostníkom, pričom

jeho príjem z tejto živnosti je zhruba 700,- eur mesačne. V ďalšom poukazuje na to, že len na výdavky v súvislosti s domom vynakladajú mesačne sumu od 300,- do 400,- eur. V ďalšom vzhľadom na to, že v tomto konaní je žiadaná vysoká nemajetková ujma takisto žiada, aby súd objektívne vzhľadom na majetkové pomery žalovanej zvážil lehotu, v rámci ktorej by žalovanú zaviazal na zaplatenie tejto sumy, pretože lehota 3 dní od právoplatnosti rozsudku je neprimeraná a krátka. Takisto pokiaľ sa jedná o trovy konania žiada, aby súd aplikoval ustanovenia § 257 CSP a to dôvody hodné osobitného zreteľa a to s poukazom na majetkové pomery žalovanej

11. Podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Podľa článku 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

12. Podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd, každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

13. Podľa § 11 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len ,,Občiansky zákonník“), fyzická osoba má právo na ochranu svojej osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy.

Podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jeho osobnosti, aby sa odstránili následky týchto zásahov a aby mu bolo dané primerané zadosťučinenie.

Podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pokiaľ by sa nezdalo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jeho vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Podľa § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.

Podľa § 16 Občianskeho zákonníka, kto neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti spôsobí škodu, zodpovedá za ňu podľa ustanovení tohto zákona o zodpovednosti za škodu.

Podľa § 420 ods. 1 Občianskeho zákonníka, každý zodpovedá za škodu, ktorú spôsobil porušením právnej povinnosti.

Podľa § 427 ods. 1 Občianskeho zákonníka, fyzické a právnické osoby vykonávajúce dopravu zodpovedajú za škodu vyvolanú osobitnou povahou tejto prevádzky.

Podľa § 442 ods. 1 Občianskeho zákonníka, uhrádza sa skutočná škoda a to, čo poškodenému ušlo(ušlý zisk).

Podľa § 442 ods. 3 Občianskeho zákonníka, škoda sa uhrádza v peniazoch; ak však o to poškodený požiada a ak je to možné a účelné, uhrádza sa škoda uvedením do predošlého stavu.

14. V danej právnej veci súd mal za nesporné a preukázané, že dňa 17.04.2013 došlo k dopravnej nehode, kde žalovaná ako vodič motorového vozidla spôsobila dopravnú nehodu pri ktorej zahynul syn žalobcov. Žalovaná bola rozsudkom tunajšieho súdu č.k. 2T/145/2013-268 zo dňa 20.02.2014 uznaná vinnou z prečinu usmrtenia v zmysle § 149 ods. 1 Trestného zákona, tento rozsudok nadobudol právoplatnosť dňa 27.11.2014, pričom bol potvrdený aj odvolacím súdom. Súd mal takisto za preukázané, že žalobcovia v trestnom konaní vystupovali v pozícii poškodených a boli s nárokom na náhradu škody v celom rozsahu odkázaní na občianske súdne konanie.

Ďalej mal súd za preukázané, že žalovaná v čase dopravnej nehody mala uzatvorenú poistnú zmluvu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, a to v spoločnosti E. - L. T., E.. L..

15. Žalovaná v konaní namietala nedostatok svojej pasívnej vecnej legitimácie, pričom podľa jej názoru žalovanou mala byť poisťovňa s ktorou mala uzatvorenú zmluvu zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

16. Súd je toho názoru, že právoplatným odsúdeným žalovanej bola preukázaná jej zodpovednosť za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcov a to do práva na ich súkromný a rodinný život, ktorý bol smrťou ich syna natrvalo narušený. Ide pritom o objektívnu zodpovednosť, ktorá je zodpovednosťou bez ohľadu na zavinenie. Z vykonaného dokazovania mal teda súd vo vzťahu k žalovanej preukázané splnenie všetkých atribútov zodpovednostného vzťahu v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka, ktorými sú porušenie právnej povinnosti, existencia škody, príčinná súvislosť medzi porušením právnej povinnosti a škodou a zavinenie.

Zo strany žalovanej tento zásah bol protiprávny, teda neoprávnený a z hľadiska zodpovednosti nebolo významné či tento zásah bol spôsobený zavinene, nezavinene, vedome, alebo nevedome, keďže ide o objektívnu zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnostných práv. Na skutočnosť, že neoprávnený zásah bol spôsobený z nedbanlivosti a že aj poškodený porušil svoju právnu povinnosť súd prihliada súd pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy v súlade s § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka, ako na okolnosti, za ktorých došlo k porušeniu práva.

Satisfakcia má mať reparačné účinky pre poškodených, nie však likvidačné pre pôvodcu zásahu. Je potrebné uvedomiť si, že v prípade úmrtia žiadnym zadosťučinením, vrátane finančného, nemožno odčiniť skutočne vzniknutú ujmu, ale jeho zmyslom je iba túto ujmu zmierniť.

17. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahrnuje tiež právo na spolužitie s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Občianskoprávne sankcie za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnosti fyzickej osoby upravuje ustanovenie § 13 Občianskeho zákonníka. Určenie subjektov, na ktoré dopadajú sankcie podľa tohto zákonného ustanovenia, zákonná úprava vymedzuje vzťahom medzi osobou, do ktorej práv na ochranu osobnosti bolo neoprávnene zasiahnuté (môžu ňou byť len fyzické osoby) a osobou, ktorá neoprávnený zásah spôsobila (môžu ňou byť aj právnické osoby). Pri neoprávnenom zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby vzniká osobná väzba medzi oprávnenou osobou na jednej strane a povinnou osobou na strane druhej. Práva a povinnosti vyplývajúce z tohto právneho vzťahu sa viažu na určitú osobu.

18. Z citovaných ustanovení Ústavy Slovenskej republiky, Dohovoru o ochranu ľudských práv a slobôd, Občianskeho zákonníka, vyplýva obsah práva na ochranu osobnosti. Do rámca všeobecnej úpravy ochrany osobnosti patrí aj právo na súkromie. Rešpektovanie súkromného života, zahŕňa aj právo na vytváranie a rozvíjanie vzťahov s ďalšími ľudskými bytosťami. Súčasťou súkromného života je rodinný život zahŕňajúci aj vzťahy medzi blízkymi príbuznými, s osobami v úzkom citovom, priateľskom alebo obdobnom vzťahu. Ide o vzťahy medzi príbuznými, bez ohľadu na skutočnosť, že žijú alebo nežijú v spoločnej domácnosti. Predpokladom zodpovednosti a vzniku občianskoprávnych sankcií za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnosti fyzickej osoby je existencia neoprávneného zásahu spôsobilému ujmu vyvolať a príčinnej súvislosti medzi zásahom a jeho protiprávnosťou.

V zmysle § 11 Občianskeho zákonníka, každej fyzickej osobe sa priznáva právo na ochranu proti zásahom do osobnosti, najmä života a zdravia, občianskej cti a ľudskej dôstojnosti, ako aj súkromia, svojho mena a prejavov osobnej povahy. Súčasťou práva na ochranu osobnosti je i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahrňuje tiež právo fyzickej osoby na spolužitie s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Zákon nedefinuje pojem zásah ani nepodáva výpočet konkrétnych foriem zásahov, ktorými môžu byť dotknuté jej osobnostné práva. Je ním však bezpochyby tak aktívne konanie, ako aj pasívne správanie, ktoré má v zákone uvedené znaky. Týmito znakmi sú predovšetkým neoprávnenosť zásahu a jeho objektívna spôsobilosť negatívne dopadnúť na chránené osobnostné práva fyzickej osoby. Medzi neoprávneným zásahom a poškodením (ohrozením) niektorého z osobnostných práv musí byť vzťah príčinnej súvislosti. Ak určité konanie vykazuje zákonné znaky zásahu do chránených osobnostných práv, má fyzická osoba právo najmä domáhať sa, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov a aby jej bolo poskytnuté primerané zadosťučinenie - § 13 Občianskeho zákonníka

19. V danom prípade protiprávnosť a príčinná súvislosť zásahu vyplýva z trestného konania vedeného na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 2T/145/2013. V tomto konaní bola žalovaná uznaná vinnou z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1 Trestného zákona, za čo jej bol uložený trest odňatia slobody v trvaní 8 mesiacov s podmienečným odkladom na skúšobnú dobu 16 mesiacov a bol jej uložený trest zákazu činnosti viesť motorové vozidlá všetkých druhov po dobu jedného roka.

20. Súd nemal pochybnosť o tom, že smrť syna žalobcov spôsobila veľmi vážny zásah do ich súkromného života a žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia v tomto prípade nemôže byť postačujúca. Od smrti syna sú žalobcovia ochudobnení o sféru vzťahu s nebohým ako najbližším rodinným príslušníkom. Následky zásahu nie je možné odstrániť len morálnou satisfakciou, pretože žiadna by nepostačovala na primerané vyváženie a zmiernenie ujmy žalobcov. Ujma vzniknutá žalobcov je neodstrániteľná, každá iná fyzická osoba by ujmu považovala za objektívne závažnú, náhrada nemajetkovej ujmy môže u žalobcov prispieť k zmiereniu tohto stavu. Je prejavom slušnosti a spravodlivosti, nemôže však odčiniť dopad tragickej udalosti.

21. Vzhľadom na uvedené je súd toho názoru, že čo do základu uplatneného nároku je žaloba voči žalovanej dôvodná a v konaní je daná jej pasívna vecná legitimácia.

22. V ďalšom sa súd zaberal výškou nemajetkovej ujmy ktorú si v tomto konaní žalobcovia uplatnili a to každý z nich v sume 30 000,-eur, nakoľko je toho názoru, že žalobcom vo vzťahu k žalovanej vzniklo právo na priznanie nemajetkovej ujmy.

23. Do rámca vymedzeného ustanoveniami § 11 - § 13 Občianskeho zákonníka patrí právo na súkromie zahŕňajúce širokú oblasť súkromnej fyzickej osoby (najmä jej súkromného života, intímnej a rodinnej sféry, vnútorného myšlienkového, citového života). V najširšom zmysle sa toto právo týka aj života v rodine a v manželských, partnerských alebo priateľských či obdobných vzťahov. Občianskoprávna ochrana jednotlivých hodnôt osobnosti fyzickej osoby nie je obmedzená iba na hodnoty výslovne uvedené v zákone. Ustanovenie § 11 Občianskeho zákonníka poukazuje na demonštratívny výpočet chránených zložiek osobnosti obsiahnutých v tomto ustanovení, popri práve na ochranu života, zdravia, občianskej cti, svojho mena a prejavov osobnej povahy sem možno zaradiť aj právo na ochranu osobnej slobody, osobného súkromia. Súčasťou súkromného života je aj život rodinný zahŕňajúci sociálne, morálne, kultúrne vzťahy medzi najbližšími príbuznými.

Ak v dôsledku trestného činu alebo iného neoprávneného zásahu došlo k usmrteniu osoby, majú osoby uvedené v § 15 Občianskeho zákonníka možnosť požadovať náhradu za nemajetkovú ujmu z titulu neoprávneného zásahu do života, telesnej integrity ich blízkej osoby. Je zároveň nepochybné, že takýmto neoprávneným zásahom došlo k neoprávnenému zásahu do ich súkromného prípadne rodinného života a preto môžu požadovať aj náhradu za utrpenú nemajetkovú ujmu do svojich osobnostných práv.

24. Predpokladom zodpovednosti a vzniku občiansko-právnych sankcií za nemajetkovú ujmu spôsobenú zásahom do osobnosti fyzickej osoby podľa § 13 Občianskeho zákonníka je existencia neoprávneného zásahu objektívne spôsobilého nemajetkovú ujmu vyvolať a v príčinnej súvislosti medzi takýmto zásahom a jeho protiprávnosťou. Pre určenie výšky primeraného zadosťučinenia v peniazoch sú stanovené dve kritériá, z ktorých musí súd vychádzať a to závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo a teda samotná závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je jediným a výlučným faktorom pre určenie konečnej výšky zadosťučinenia v peniazoch. Výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu, pričom súd musí prihliadať aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo a to jednak vo vzťahu k postihnutej osobe a jednak vo vzťahu k subjektu, ktorý neoprávnený zásah spôsobil. Aby tak bola zabezpečená požiadavka účinného primeraného zadosťučinenia za vzniknutú nemajetkovú ujmu, ako aj požiadavka nezneužívania tohto právneho prostriedku. Súd pri určení výšky peňažnej náhrady prihliadol na nenapraviteľný následok vzniknutý v dôsledku smrti manžela a na okolnosti za ktorých došlo k usmrteniu.

25. V danej právnej veci je nesporné, že smrť syna žalobcov z nedbanlivosti spôsobila bez akýchkoľvek pochybností žalovaná, za čo bola aj právoplatne odsúdená. V konaní nebolo preukázané, aby zomrelý syn žalobcov porušil nejaké právne predpisy a v rámci konania pred súdom žalovaná v tomto smere

vo veci nežiadala vykonať ani žiadne dokazovanie. S nebohým žalobcovia v ostanom čase nežili už v spoločnej domácnosti, nakoľko si založil vlastnú rodinu a býval v V., boli s ním však v pravidelnom kontakte a syn im pomáhal s prácami okolo rodinného domu a vo vinici. Medzi rodičmi a synom bol dobrý vzťah, neboli medzi nimi žiadne konflikty a nezhody. Syn mal zabezpečiť a pomáhať rodičom v ich starobe a chorobe. Jeho náhla smrť mala neblahé následky aj na samotné zdravie žalobcov. Žalobca sa stal onkologickým pacientom, kde toto ochorenie mohlo byť aj dôsledkom stresu zo smrti syna, žalobkyňa skoro tri roky bola na utlmujúcich liekoch. Ani po viac ako piatich rokoch s žalobcovia so smrťou syna nezmierili a nevysporiadali, chýba v ich každodennom živote. Bolo medzi nimi vytvorené silné citové puto.

Súd je toho názoru, že nie je nič horšie, ako keď rodičia „prežijú“ svoje dieťa. V dôsledku tragickej smrti syna pri dopravnej nehode došlo k nesmierne závažnej ujme spočívajúcej v strate milovaného dieťaťa, čím sú žalobcovia do budúcna ochudobnení o rodinný život. O intenzite vzťahu žalobcov ako rodičov s ich nebohým synom svedčí tá skutočnosť, že boli neustále v kontakte, pomáhali si navzájom, dokonca žalobcovia sa do budúcna ohľadom starostlivosti o dom, vinicu a o nich samých spoliehali práve na zomrelého syna, že on bude ich oporou a bude im vo všetkom nápomocný. Nemožno opomenúť fakt, že išlo o náhle, nečakané úmrtie osoby z najužšieho rodinného okruhu.

Žalobcovia tvorili s nebohým fungujúce rodinné spoločenstvo s dobre vyvinutými sociálnymi a citovanými väzbami, v dôsledku nečakanej smrti pretrvávajú pocity nervozity, úzkosti, smútku, zúfalstva a šoku. Stratili možnosť viesť s ním súkromný život a sú od jeho smrti ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov. Protiprávnym konaním žalovanej prišlo k tak nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských väzieb, tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov a tým k zásahu do ich osobnostných práv. Vzniknutá trauma je zo života žalobcov fakticky neodstrániteľná.

26. Za daného stavu súd dospel k záveru, že primeraná výška náhrady nemajetkovej ujmy je v sume 15 000,- eur pre každého so žalobcov. Takto určená výška náhrady nemajetkovej ujmy v súčte prestavujúca sumu 30 000,- eur podľa názoru súdu zodpovedá závažnosti vzniknutej ujmy a okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva došlo berúc do úvahy druhý najbližší rodinný vzťah (po manželskom vzťahu). Náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, na ktorú žalobcom vznikol nárok, môže prispieť k zmierneniu vzniknutého stavu, uvedené je napokon aj jeho zmyslom. Je nepochybné, že nečakaným, šokujúcim úmrtím ich syna došlo k závažnému zásahu do práva na ochranu osobnosti spočívajúcu v obmedzení ich súkromného a rodinného života. Smrťou syna žalobcov bola narušená celistvosť rodiny. Následky tohto činu sú trvale neodstrániteľné a ochudobnenie v citovej oblasti je nenapraviteľné. Už samotná ujma - smrť sama osebe odôvodňuje priznanie finančného zadosťučinenia a je nepochybné, že presný finančný ekvivalent za ľudský život nie je možné určiť. Rovnako možno skonštatovať, že vykonávanie dokazovania ohľadne následkov, ktoré spôsobili smrť blízkeho a milovaného človeka je nadbytočné, pretože bez akýchkoľvek pochýb, že už samotným úmrtím došlo k tak závažnému zásahu do práv na ochranu osobnosti život.

27. Súd opätovne poukazuje, že účasťou práva na ochranu súkromia chráneného ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka, je rodinný život spočívajúci v udržiavaní a rozvíjaní vzájomných citových, morálnych a sociálnych väzieb medzi najbližšími osobami, a konanie, ktoré spôsobilo násilné pretrhnutie týchto väzieb stratou člena rodiny, je konaním nesúcim znaky neoprávneného zásahu do chránených osobnostných práv pozostalých členov rodiny. Toto konštatovanie vyplýva z ustálenej judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky. V rozsudku z 27.10.2010 sp. zn. 1Cdo/77/2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky za správny označil záver súdov nižších stupňov, že do osobnostných práv oprávnených osôb bolo zasiahnuté zavinením dopravnej nehody, pri ktorej zahynul ich blízky príbuzný. V rozsudku zo 17.02.2011 sp. zn. 5Cdo/265/2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že „ak medzi fyzickými osobami existujú sociálne, morálne, citové a kultúrne vzťahy vytvorené v rámci ich súkromného a rodinného života, môže porušením práva na život jednej z nich dôjsť k nedovolenému zásahu do práva na súkromie druhej z týchto osôb. Takýmto protiprávnym zásahom tretej osoby do práva na súkromie, resp. práva na rodinný život môže byť ďalšiemu účastníkovi vzťahu spôsobená taká ujma, ktorá mu čiastočne alebo úplne bráni napĺňať jeho citové potreby, t.j. nemajetková ujma postihujúca inú ako majetkovú sféru, sféru osobnostnú, ku ktorej nepochybne patrí aj citová (emocionálna) sféra. Ak dôjde k smrti jedného z členov rodinného vzťahu, pozostalá osoba môže utrpieť citovú ujmu vo forme šoku, smútku zo straty blízkej osoby a takisto aj spoločenstva (vzťahu) s blízkou osobou“. Na inom mieste odôvodnenia tohto rozsudku Najvyšší súd Slovenskej republiky konštatoval, že „zásah do

emocionálnej sféry fyzickej osoby, spôsobený protiprávnym konaním tretej osoby, následkom ktorého je úmrtie blízkej osoby, zakladá právo domáhať sa ochrany osobnosti podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti“. Existencia neoprávneného zásahu do práva na súkromie a rodinný život, ktorý bol spôsobený usmrtením blízkeho rodinného príslušníka pri dopravnej nehode, konštatoval Najvyšší súd Slovenskej republiky aj v rozhodnutí z 20.04 2011 sp. zn. 4Cdo/168/2009.

28. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti preto súd žalovanú zaviazal každému zo žalobcov zaplatiť nemajetkovú ujmu vo výške 15 000,- eur a vo zvyšnej časti žalobu zamietol. Vzhľadom na výšku priznanej nemajetkovej ujmy žalovanej oproti návrhu žalobcov poskytol dlhšiu lehotu na plnenie, berúc v úvahu jej majetkové a osobné pomery.

Pokiaľ sa jedná o primeranosť výšky priznanej nemajetkovej ujmy, súd poukazuje na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/154/2010 zo dňa 28.10.2010, sp. zn. 4Cdo/139/2011 zo dňa 30.10.2012, rozhodnutie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20Co/183/2014 zo dňa 26.05.2015, Krajského súdu v Žiline sp. zn. 8Co/264/2013 zo dňa 28.10.2013.

29. Podľa § 255 ods. 1 CSP, súd prizná strane náhradu trov konania podľa pomeru jej úspechu vo veci.

Podľa § 255 ods. 2 CSP, ak mala strana vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov konania pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo.

Podľa § 262 ods. 1 CSP, o nároku na náhradu trov konania rozhodne aj bez návrhu súd v rozhodnutí, ktorým sa konanie končí.

V danom prípade súd žalobe žalobcov vyhovel, teda čo do uplatneného nároku na náhradu nemajetkovej ujmy boli v konaní v plnom rozsahu žalobcovia úspešní. Súd žalobu zamietol iba čiastočne a to pokiaľ sa jedná o výšku priznanej nemajetkovej ujmy, pričom táto bola viazaná výlučne na úvahu súdu. V konaní teda boli úspešní žalobcovia a vznikol im nárok na priznanie náhrady trov konania. Nakoľko žalobcovia uviedli, že si nárok na náhradu trov konania voči žalovanej neuplatňujú, súd im náhradu trov konania nepriznal.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia prostredníctvom tunajšieho súdu na Krajský súd v Prešove.

V odvolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda a dôvody odvolania môže odvolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na odvolanie.

Odvolanie možno odôvodniť len tým, že
a) neboli splnené procesné podmienky,
b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Odvolanie proti rozhodnutiu vo veci samej možno odôvodniť aj tým, že právoplatné uznesenie súdu prvej inštancie, ktoré predchádzalo rozhodnutiu vo veci samej, má vadu uvedenú v odseku 1, ak táto vada mala vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

Odvolacie dôvody a dôkazy na ich preukázanie možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie odvolania.

Prostriedky procesného útoku alebo prostriedky procesnej obrany, ktoré neboli uplatnené v konaní pred súdom prvej inštancie, možno v odvolaní použiť len vtedy, ak
a) sa týkajú procesných podmienok,
b) sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu,
c) má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci alebo
d) ich odvolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie.

Ak nebude povinnosť uložená týmto rozhodnutím splnená v stanovenej lehote, možno sa jej splnenia domáhať návrhom na vykonanie exekúcie podľa osobitného predpisu.